

SKRB ZA ZDRAVJE IN LEP IZGLED TRAJNIC

Na to temo bo potrebnih nekaj prispevkov, ker v enem ni mogoče povedati niti najbolj bistvenega. Današnji bo torej le uvod.

Skalni grobeljnik (*Alyssum montanum*) je pionirska trajnica gorskih melišč, ki je izjemno prilagodljiva in je dobila svoje mesto tudi v vrtovih.

V drugi polovici dvajsetega stoletja je v zahodni civilizaciji dosegla uporaba kemičnih pripravkov za zaščito rastlin pred boleznimi in škodljivci svojo kulminacijo. Tudi vrtovi in vrtnički se tej norosti niso mogli izogniti. Pri tem so trajnice od nekdanj veljale za svetlo točko, ker so bili njihovi ljubitelji in uporabniki še najbolj zavezani naravnemu vrtnarjenju. Tako v oblikovalskih prijemih, kot tudi pri načinih vzgoje. Vendar je kemija prodrla tudi v določen segment gojiteljev trajnic, zlasti tistih, ki jih gojijo za hiter učinek. In tudi med uporabniki trajnic je bilo in je še vedno kar nekaj takšnih, ki v svoji nepotrpežljivosti od njih pričakujejo predvsem takojšen učinek in brezhiben izgled.

V naravi raste zelo veliko trajnic, ki zaslužijo, da jih gojimo in ob njih uživamo tudi v vrtovih in javnih nasadih. In že davno so tudi dejansko osvojile prostor kultivirane narave, ki mu rečemo naravno vrtnarjenje. Vendar v naravi veljajo drugačna pravila igre, kot v večini vrtov zadnje polovice dvajsetega stoletja in začetka enaindvajsetega. V naravi pač preživijo tiste rastline v tistih rastlinskih združbah in na tistih rastiščih, ki so po naravi odporne na bolezni in škodljivce. V naravi se seveda pojavljajo tudi organizmi, ki jim rečemo bolezni in škodljivci rastlin. To so razne glivice in bakterije, pa razni hroščki, črvički, kobilice, polži in vse mogoče druge male živalice, ki se hranijo z rastlinami, tudi trajnicami. Vendar v naravi brez posega človeka vlada neko ravnotežje, kjer je vsega po nekaj in ničesar preveč. Če se to ravnotežje poruši, neka rastlina ali žival lahko tudi izumre. In razvoj gre naprej.

Kot v naravi, bolj ekspanzivne trajnice tudi v vrtu hitro prerastejo tiste, ki so počasnejše v razrasti. Tu je lep primer borbe za preživetje. V nekaj letih netreska ne bo več, če mu ne bomo pomagali.

Ko opazujemo trajnice na njihovih naravnih rastiščih, niti ne opazimo, da je tu in tam bil na kosilu polž ali kak hrošč. In tudi plesen ali rja na delih rastlin običajno gre mimo naših zaznav. Seveda, ker tega ni veliko. In skakajoče kobilice in hrošči in metulji so celo lepi in zanimivi za sprehajalce v naravi.

Mnoge homulice so tako zelo prilagodljive, da jih je človek iz sušnih naravnih rastišč že davno naselil tudi v bližino svojih bivališč. V vrtove torej.

zemlji in tudi sicer bolj godno zemljo. Pionirske rastline se zelo dobro počutijo na svojih naravnih rastiščih. V vrtovih pa niso vedno tako trpežne, ker imajo tu pač drugačne življenske pogoje. Vzemimo za primer samo trajnice gorskih melišč. Le redke v vrtovih sploh uspemo gojiti. In še tem moramo največkrat nekoliko bolj postreči, kot tistim, ki sicer veljajo za trpežne in nezahtevne. S svojimi skromnimi dimenzijami ne bi uspele zdržati konkurence bolj raščavih sosed in, ne pozabimo, na meliščih je prostor, kjer rastejo, zelo propusten, temperature nižje in zračna vlaga večji del leta višja, kot v našem dolinskem vrtu.

V naravi torej rastlinskih bolezni in škodljivcev pravzaprav ne zaznavamo in v vrtnem nasadu trajnic bi tudi morale biti skoraj tako.

Tekst:

Jožica Golob-Klančič

univ. dipl. ing. hort.

Fotografije:

Mojca Rehar Klančič

univ. dipl. ing. agr.

V naravi tudi zelo redko naletimo na večje strnjene skupine ene in edine trajnice. Običajno so med seboj pomešane in živijo v sožitju. Boj za obstoj seveda sproti naredi red in preživijo seveda tiste, ki se na določenem rastišču najbolj počutijo. Druge si pač poiščejo zase primerno rastišče. Zato imamo v naravi tudi tako imenovano skupino pionirskih rastlin. To so tiste, ki naseljujejo do takrat prazen prostor. To so v visokogorju melišča in kamniti podori, v nižjih predelih pa običajno rane, ki jih je povzročil človek. Na primer razni useki in nasipi, kjer na začetku nič ne raste. Pa čeprav človek ničesar ne zasadi ali zaseje, se tu naselijo kar kmalu mnoge nezahtevne trajnice in tudi drevnine. Te opravijo torej pionirsko delo pri zaraščanju praznega prostora in kasneje jih marsikdaj izpodrinejo druge rastline, takšne, ki za svoj začetni razvoj potrebujejo že nekaj humusa v